

Gratia

Gratia nisi gratis est, non est gratia
"Om nåden inte är gratis, är det ingen nåd"
Augustinus

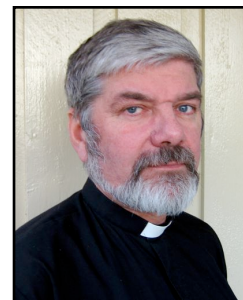
Kyrkblad – Evangelisk – lutherska bekännelsekyrkan
Kirkeblad – Den Evangelisk lutherske bekjennelseskirke

Nr 3. 2009 årgang.13

"Gudstjeneste på sommerleiren 2009" - Foto: G.A.Hjorthaug

Salige er....

GRATIA

Utgis av:
Den Evangelisk
Lutherske Bekjennelseskirke/
Evangelisk-lutherska bekännelsekyrkan

Ansv.red.Gunnar Edwardsson,
Redaksjonssekretær:
Gunnar Hjorthaug
gunnar.hjorthaug@tele2.no

Kirkestyret:

Asbjørn Hjorthaug, formann/ordf.
Gunnar Edwardsson, sekr./sekr
Jan-Erik Andersson, kasserer/kassör
Tlf: 0431/430165,
Åke Malander.
Nils Svensson.
Kirkestyrets adr: Rugdeveien 3
N-1823 Knapstad. Tlf/fax: 69 92 11 32
Kyrkans sv. bankgironr 5633-5136
Kirkens no.bankkontonr.
1135.10.53102

Menigheter/Församlingar:

S:t Matteus ev luth förs., Uppsala

Kh Åke Malander,
Åkerlänna 40
S-743 71Björklinge,
Tlf/fax 018/356140/356235
ake.malander@telia.com

S:t Johannes ev luth förs., Yxenhult

Kh Gunnar Edwardsson,
Fågelsångsv.14
S-341 31 Ljungby,
Tlf/fax 0372/62952
gedwardsson@telia.com

S:t Andreas ev.luth förs., Skellefteå

Kh Gunnar Byström,
Fäbodgatan 34, S-931 56 Skellefteå,
Tlf/fax 0910/35008
bystrom@torpet.ac

Den lutherske menighet, Knapstad

Mprest Asbjørn Hjorthaug
Rugdeveien.3 N-1823 Knapstad
Tlf/fax 69 92 11 32
asbj.hjorthaug@c2i.net

Det er Alle helgensdag i dag. Salige er....

Ordet "salig" bringer tankene mine mot himmelen. En tilstand av fullkommen lykke med fred og glede. Her råder tilgivelse og kjærlighet. Det er mye av det samme vi legger i begrepet "velsignelse". Når vi lyser velsignelsen beskriver vi samtidig det å være salig: *Herren velsigne deg og bevare deg. Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig. Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred.*

Når apostlene skriver til sine samtidige, så bruker de ordet hellige "hils alle de hellige" Slik omtales de troende og salige menneskene. Teksten på Alle helgensdag minner oss om at salige ikke bare er en tilstand i himmelen, men vi er faktisk salige her på jorden. "Salige er..." betyr at vi er salige her i tiden. Rundt første november kommer høstmørke, bladene faller av trærne og ned til jorden, naturen går inn i en dvale nå inn i årets mørkeste måned her i nord. Så kommer et lys fra himmelen "Salige er..." – en verden av trygghet og fred og hvile. Jesus uttrykker dette så fint: *Kom til meg alle som har tunge byrder og jeg skal gi dere hvile.* Dette er det å være salig. Tenk å få hvile i evangeliet. Alle mine synder er tilgitt. Alt er fullbrakt og jeg skal bare få tro og ta imot. Sliter du med skyld med at du har brutt Guds bud og hellige vilje, med at du har syndet i din samvittighet som ikke vil slippe taket, med fortvilelser over at du mislykkes og ikke er god nok, så passer du som hånd i hanske her. Det er for slike Jesus kom. Han vil at du skal få være deg bevisst om at du ved troen på ham er salig her og nå. Salige er de som tørster, er fattige, saktmodige osv (Se Matt5,1ff)

Når verden skal feire Alle helgensdag så er det ikke noe som minner om det som er trygt og godt. I en kommentar i Vårt Land står det bla.:

Halloween von Helvete

I bendene på en grådig handelsstand, har Halloween blitt mørkere enn sin egen skygge. Halloween har vokst i Norge. Aldri før har leketøysprodusenter og butikker tjent mer på salg av blodige og dødskeule effekter til små barn. Mange reagerer på at barn skal kle seg ut som djevelen og oppmuntrer til å gjøre fantestrekker hvis de ikke får godteri. Den norske versjonen av Halloween er mørkere og blodigere enn det som er normalt i USA, og den demonstrerer en kultur i fritt fall. I den norske Halloween-feiringen virker det som om handelsstanden har mer glede av å feire helvete enn himmelen. .... <http://www.verdidebatt.no/debatt/cat1/subcat9/thread21984/>

Dette er det mange forbinder med Alle helgensdag. I tillegg til dette er det mange som minnes sine kjære med lys på gravene. Det er sant at verden rundt oss er mørk og vanskelig. Djevelen omgir oss med sin åndehær og vil oss alt annet en godt. Nettopp derfor lyder det salige ordet fra Bergprekenen: *Salige er...* Midt opp i alt får jeg være et Guds barn, omsluttet av hans omsorg og tatt vare på mot all fare.

Alle helgensdagen vil rette blikket vårt oppover og hjemover. Noen har gått foran oss.Gud gi at vi alle må følge etter. Men husk at ved troen på Jesus er du alt salig her nede.En kristen måte å feire Alle helgensdag på er som Jesus sier i Matt 5,14-16:

Dere er verdens lys! En by som ligger på et fjell, kan ikke skjules. 15 Og når en tenner et lys, setter en det ikke under et kar, men i en stake, så det lyser for alle i huset. 16 Slik skal også deres lys skinne for menneskene, så de kan se de gode gjerninger dere gjør, og prise deres Far i himmelen!

Asbjørn Hjorthaug

Den apostoliska trosbekännelsen

2:artikeln

”Jag tror på Jesus Kristus, Guds enfödde Son, vår Herre...”

För ett antal söndagar sedan (18 e Tref) läste vi om hur några fariseer samtalande med Jesus om det som för dem var salighetens väg, lagen och det yppersta budet. Detta var naturligtvis en viktig fråga. Lagen är ju en del av Guds heliga ord, och det är angeläget att vi förstår den på rätt sätt. Men när de nu var församlade tog Jesus å sin sida upp en ännu angelägnare fråga:

”Vad anser ni om Messias? Vems son är han?” Denne utlovade, Herrens Smorde, som hela Israel väntar på och längtar efter, vad har ni för tankar om honom, om hans person? *”De svarade: Davids.”* Och däri hade de rätt. *”Hosianna, Davids son”* sjunger vi ju under adventet. Men är han bara i normal mening Davids son, ättling, och blott och bart en människa, hur kunde han då vara den gudomlige hjälpare och befriare som han utlovats att vara? Jesus påminner dem om Psaltaren 110, där David kallar honom sin Herre. (Märk här tre saker som Jesus och hans motståndare är helt eniga om: psalmen är av David, han talar driven av den Helige Ande och han talar om Messias.)

Om nu David kallar honom sin Herre, hur kan han då vara hans son? Är det möjligen så att han är blott Gud? Hur skulle vi då kunna närma oss honom, och hur skulle han då kunna lida och dö och bära våra synder? Hans person rymmer här en hemlighet och den största gudomliga vishet. *”Ordet blev kött, blev människa, och tog sin boning ibland oss.”* Han som bor i ett ljus dit ingen kan komma tog själv sin boning ibland oss. Han heter med rätta Immanuel, Gud med oss, Gud mitt ibland oss.

Sonen, den andra personen i Gudomsväsendet, född av Fadern före all tid har i tiden blivit människa, Davids son, född av jungfrun Maria. Som Davids son, Människosonen, blir han upphöjd. Det hette inte: sätt dig vid mina fötter, utan *”Sätt dig på min högresa”*, på majestätets och allmaktens plats!

Därför säger han själv: *”Åt mig är given all makt i himmelen och på jorden”*. Detta är inte talat om Kristi gedom, om den av evighet upphöjde och allsmäktige, utan om människan Jesus av Nasaret, Guds och Marias son. Varför beskärns han en sådan upphöjelse? Det kan Filipperbrevet 2 hjälpa oss att förstå, där det heter att han, fastän han var till i Gudsgestalt, ödmjukade sig och blev lydig ända till döden på korset. *”Därför har också Gud upphöjt honom över allting och gett honom namnet över alla namn.”*

Det ligger uppenbarligen något mer i Jesu fråga om Messias än bara om hans person, vems son han är. Jesus vill lyfta fram även hans verk och gärningar – vad ska han göra, vad förväntar ni er av honom? När Messias ska upprätta sitt rike, innebär det då att han ska driva ut romarna och återupprätta det gamla Davidsriket? Sådana jordiska stormaktsdrömmar avvisar Herren slutgiltigt och övertydligt när han säger: *”Mitt rike är inte av denna världen”*.

Johannes Döparen vittnar om honom, kort och exakt: *”Se Guds lamm som borttager världens synd.”* Synden måste försonas, bortskaffas, och lagen kunde ju inte hjälpa oss därvid, av laggärningar blir ingen människa rättfärdig inför Gud, som det heter i Romarbrevet 3. Men nu har alltså Gud själv ordnat med försoningen för synden. Vad lagen, och därmed vi själva, inte förmådde, det gjorde Gud själv. *”Gud var i Kristus och försonade världen med sig själv.”* Detta är vad Messias, på en och samma gång

Davids son och Davids Herre, gör, och innebörden och följden av detta är: *”han tillräknar dem (dvs. världen, dvs. människorna) inte deras synder”*. Med sitt enda offer har han framburit en fullkomlig gottgörelse för alla synder, en gång för alla – för alla tider och för alla människor. Det kommer aldrig, intill den yttersta dagen, att komma någon tid då en syndare får höra att Kristi verk inte längre skulle gälla. Det kommer heller aldrig någonsin att finnas någon syndare som skulle mötas av beskedet att Kristi verk visserligen gäller för många men inte för dig.

Nej, den som tror på honom, sätter sitt hopp och sin förtröstan på honom, ska inte förgås utan ha evigt liv. I sitt samtal med dessa fariseer vill Jesus lära både dem och oss att förstå skillnaden mellan lagen och evangelium och att rätt använda dem. Lagen stänger himmelen för oss, den ska överbevisa oss om vår synd och driva oss till en syndabekännelse. Men den syndabekännelsen ska vi inte i förtvivlan ropa rakt ut i tomma intet, vi ska istället med förtröstan gå med den till vår käre Herre Jesus Kristus, till Guds lamm som borttager världens synd och därmed även vår, din och min, synd.

När han där möter oss och tar emot oss med syndaförlåtelsens evangelium, så uppväcker detta en ny ton i oss, en lovsångens och tacksägelsens ton och driver oss till ännu en bekännelse, en trosbekännelse: *”Jag tror på Jesus Kristus, Guds enfödde Son, vår Herre...”*

Åke Malander

Bikten, boten och avlösningen

1. **BIKTEN,(B) eller 'den enskilda avlösningen' og BOTEN**

Om bikten lär de, att syndernas uppräknande inte är nödvändigt, och att samvetena inte bör betungas genom bekymmer för uppräknandet, ...eftersom det är omöjligt... som psalmsångaren betygar: "Vem märker själv hur ofta han felar?" (Psalt. 19:13) Jeremias säger: "Ett outransskligt och fördärvt ting är hjärtat framför allt annat." Men om bara de synder som nämns blev förlättna skulle samvetet inte få ro, då man varken kan märka eller komma ihåg de flesta... (SKB.s.73)

Bikten hör samman med bruket av HHN. - "Ty Herrens lekamen brukar inte ges, annat än åt dem som förut förhörts och fått avlösning". (SKB s. 73) Till prästens ämbete hör nyckelmakten, dvs gåvan att binda i och lösa från synd. Bikten är därför mötet mellan den enskilda människan och hennes präst, där hon bekänner sin synd inför sin Gud i bön, och får del av avlösningen, d.ä. syndernas förlåtelse – i n t e av en människa utan av Gud själv. – Bikten är inte befalld i DH Skrift, men behålls i den kristna Kyrkan p g r a den befrielse den medför för människan och hennes samvete. Den kan också kallas för en ångrande syndares vandring fram till Nådens tron, där Herren själv predikar Evangelium för henne. Här ser vi Jesu eget uppfyllande av sitt Ord: "Människosonen har kommit för att uppsöka och frälsa det som var förlorat." (Lk 19:10)

Biktens **A**, liksom även Botens, är att genom Guds Ords predikan överbevisa syndaren om hennes synd, dvs: "att förskräcka". Detta är Guds verk genom Lagen. De bådas **O** är: "att göra levande", och "förklara syndaren rättfärdig", vilket är Herrens verk genom Evangelium, där Han väcker och levandegör syndaren, och ger honom gåvan att tro, dvs gripa tag om hans

Löfte. G.O. beskriver detta i 1 Sam. 2:6ff: "Herren dödar och gör levande. Han för ner i helvetet och upp därifrån." Här ser vi Biktens(B) och Botens(B) två komponenter: Ånger och Tro.

2. **AVLÖSNINGEN(A)** - är Löfte, inte Lag.

- är Guds avlyftande av synden från en människas skuldror. Så i Jes 1:18,19 "Kom låt oss gå tillrätta med varandra, säger Herren. Fastän era synder är blodröda, så skall de bli snövita..." etc

- är ett medel att förlåta - inte att dra fram - synder.

- är Botens/Biktens viktigaste del, sedan Ångern genom Lagen fått fungera som ett dödande av syndakroppen, genom sådana samvetskval som de döende måste möta, och ingen människa i sig själv kan uthärda, om inte Herren ger henne kraft genom Evangelium och Tron.

- kallas med rätta för Botens Sakrament.
Summa: BBA är inget annat än ett dagligt - och livet igenom - återvändande till ditt Dop, med dess skatter!

3. **Några Lutherord betr.**

Bikten:(han kallar den ofta: 'den hemliga bikten.)

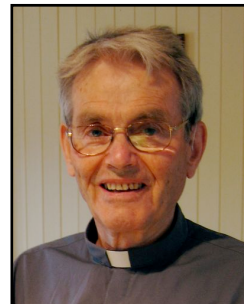
a) Jag skulle för länge sedan ha blivit övervunnen och strypt av djävulen, om inte den hemliga bikten hade bevarat mig.

b) Den bedrövade människan skall fly till bikten, liksom de vars samvete djävulen håller fångat, och som varken ser eller känner något annat än att de måste bli fördömda och förlorade.

c) Hemliga ting skall förbli hemliga i bikten, och fortsättningsvis hållas hemliga. För den skull skall man behålla den hemliga bikten i kyrkan.

d) I den hemliga bikten går det fint och broderligt till: en visar sin sjukdom, den andre helar hans sår.

Jag skulle inte vilja vara utan den för alla skatter i världen.

4. **Det ligger en väldig kraft och befrielse i bikten,**

som varje kristen människa eller församling väl behöver. Både barn, unga och äldre bär på en dold tryckkokare, som – om den exploderar kan leda till allvarlig skada. Eller vara en plåga som äter sig inåt och fördärvar människan. Att släppa ut, pysa för en annan människa, och i detta fall genom den kristna församlingens lösenyckel - avlösningen inom biktens ram - bli befriad från sin plåga, är sannerligen en stor gåva. Men egentligen bara de, som fått ta emot avlösningen på detta enskilda sätt, kan fatta och värdera dess välsignelse. Dit hör i högsta grad Luther själv.

5. **Två små episoder ur livet –** till sist. Som liten, i småskoleåldern, smög jag mig i mörkret fram till min far, och grät... Som gymnasist fick jag dricka ur samvetsnödens bägare så djupt att den blev mig outhärdlig - Men Gud lyfte av mig allt genom sin innerliga barmhärtighet i en bikt, eller enskilt skriftermål. Också barn, och unga – precis som oss vuxna och gamla - har ett samvete, som behöver upplysas och bibehållas som: "ett av GUDS ORD upplyst och bevarat – g o t t samvete. Som får vila i GUDS händer, alla dagar, intill tidens ände!

Lovad vare HERREN för hans stora Nåd och långmodighet mot oss syndare!
A M E N.

Gunnar Z. Byström

Isak

Isak är den son som Abraham och Sara fick enligt Guds löfte i 1 Mos 17:19: ”Din hustru Sara skall föda en son åt dig, och du skall ge honom namnet Isak. Jag skall upprätta mitt förbund med honom, som ett evigt förbund med hans avkomma efter honom”.

Då Isak blivit yngling fick Abraham befallning av Gud att offra honom (1 Mos 22). Därmed satte Gud Abraham på prov: ”Denne man som fått löftena stod färdig att offra sin ende son, han som fått denna försäkran. ’Genom Isak skall du få efterkommande som bär ditt namn’, Hebr 11:17-18.

Isak gifte sig med sin kusindotter Rebecka från Haran i norra Mesopotamien, 1Mos 24 berättar utförligt hur det gick till när Abrahams trostjänare for iväg och hämtade Rebecka till hustru åt Isak.

Till följd av hungersnöd måste Isak och Rebecka, liksom tidigare Abraham, draga söderut och kom så att bo invid Gerar i trakten av Gaza. Med tanke på sin egen säkerhet bestämde sig Isak att liksom Abraham ta sin tillflykt till en nödlögn och presentera Rebecka som sin syster.

För detta blev han uppläxad av kung Abimelek i Gerar – en filisté gick alltså till rätta med en trons fader, och det med all rätt (1 Mos 26:6-11).

Isak fortsatte att bo i trakten i utkanten av löfteslandet. Han sådde säd och fick god skörd och blev till slut så mäktig att filistéerna inte ville veta av honom och därför tog sig för att fylla igen hans brunnar (1 Mos 26:12-23). Isak drog sig då undan till trakten av Beer Sheva och efter en tid återställdes friden mellan honom och filistéerna (1 Mos 26:26-31).

*Abraham og Isak fra
Luther Bibel av 1534*

Gud hade sagt till Rebecka vid Esaus och Jakobs födelse att den yngre tvillingen, alltså Jakob, skulle vara den ledande: ”den äldre skall tjäna den yngre” (1 Mos 25:23). Isak var så fäst vid Esau att han ville ge honom sin välsignelse, trots att Esau tagit sig hettitiska hustrur, vilka blev en hjärtesorg för Isak

och Rebecka (1 Mos 26:35). Rebecka såg ändå till att välsignelsen gick till Jakob (1 Mos 27:1-29).

Till skillnad från Abrahams son Ismael, så var Isak *löftessonen*. Det tar Paulus fasta på i Galaterbrevet: ”Det är skrivet att Abraham hade två söner, en med trälkvinnan och en med den fria hustru. Trälkvinnans son var född i enlighet med naturens vanliga ordning, men den fria på grund av Guds löfte”, Gal 4:22-23 (Hedegårds övers.).

På så sätt är Isak såsom löftets son en förebild till Guds sanna barn: ”Ty inte alla som härstammar från Israel är verkliga israeliter, inte heller är alla som härstammar från Abraham hans rätta barn, utan Skriften säger: ’Dina efterkommande skall härledas från Isak’”, Rom 9:6-7.

Såsom son till Sara, den fria hustrun, är han också förebild till den kristna församlingen: ”Och ni, mina bröder, är barn liksom Isak, på grund av Guds löfte”.

Mats Eskhult

Hur kommer man till himmelen?

Luk 10:23-37.13 söndagen efter Trefaldighet, har kyrkan av ålder brukat läsa berättelsen om ”den barmhärtige samariten”, som alltså är evangelietext och i år även predikotext.

Liknelsen – om det nu är en liknelse, vilket är det mest troliga – är dock bara en del av vår predikotext. Vi förs här in i ett samtal, det väcks en fråga, en gammal stridsfråga. Men innan vi går in i själva texten, ska vi göra något som alltid är viktigt när vi läser Bibeln: vi ska ge akt på sammanhanget, vad som kommer före och vad som följer efter vår text. Vi märker då hur hela 10:e kapitlet vittnar om hur viktigt det är att höra, att lyssna till, att ta vara på Guds Ord. Inte heller denne laglärde har någon annan uppfattning, men för honom föresvävar en annan mening i detta.

Jesus talar, lite avskilt och enskilt men jublande av fröjd, till lärjungarna om salighetens väg. Saliga är de som *gör* det ni *gör*, **nej**, så sa han **inte**. Han prisade dem saliga som *ser* det lärjungarna ser och *hör* det de hör. Vad är det då dessa ser och hör? De ser och hör något vida mer än en stor lärare; deras ögon och öron har fört dem till en bekännelse: *”Du är Messias, den levande Gudens Son.”* Nu kom där fram, läser vi, en lagkunnig, en skriftlärdd man, vi kan väl kalla honom en teolog, kanske hade han stått i folksamlingen en bit ifrån men hört Jesu märkliga ord. Han tar nu upp en fråga och undrar om det som vi ibland kallar ”den angelägnaste omsorgen”. Detta är ju gott och väl, men Lukas låter oss

veta att här fanns en dold agenda. Han ville snärja honom, sätta honom på prov, testa honom. Han hade inte så ren avsikt som det såg ut. Men han blir trots detta inte avvisad, Jesus tar sig an honom och undervisar honom. I detta ligger den första trösten i dagens text. Vi kommer till Herren Jesus med alla våra bekymmer, men våra motiv är inte alltid så snövita och rena och helgade, fastän det är så med oss får vi komma till honom, och han avvissar inte heller oss. Hör hans ord: *”Den som kommer till mig, honom ska jag sannerligen inte kasta ut.”*

Jesus hade här talat om lärjungarnas salighet. Den laglärde, teologen, talade om att få evigt liv. Båda talade därmed om samma sak – men ändå helt olika. Jesus visar med sina ord om att se och höra honom, att saligheten vinnes av nåd, och det endast genom honom. Den laglärde känner alla Skriftens påbud och förbud och kan den judiska traditionen och ”vet” ju att det behövs mycket mer än så; han ställer frågan vad man ska göra, vilka gärningar som krävs. Nu är det så att båda faktiskt talar utifrån Skriften. Båda har Skriftens löften med sig. Det betyder att vi här har att göra med de två låt oss kalla det huvudpredikningarna i den Heliga Skrift, nämligen Lag och Evangelium, som båda är Guds heliga, sanna och ofelbara ord men likväl talar så totalt olika, ja framstår som varandra uteslutande motsatser. *Lagen lovar: Håll dessa bud, uppfyll fullkomligt hela lagen, varje dag av ditt liv, så får du evigt liv. Detta löfte är fullkomligt sant.* Men här fanns, som synes, ett mycket bestämt villkor: en fullkom-

lig laguppfyllelse, varje ögonblick i hela ditt liv, från vaggan till graven! *Evangelium lovar: Tro på Herren Jesus Kristus, så blir du frälst. Detta löfte är också fullkomligt sant.* Men här hördes inte ett ord om något villkor, t.ex. något krav som skulle uppfyllas innan du finge tro, eller något minimikrav på trons beskaffenhet och kvalitet.

Evangeliets löfte, trons väg var något okänt för denne laglärde – och är okänt för den naturliga människan. Sådana vi är av vår medfödda natur vet vi ingenting om evangelium och trons väg. Ska en människa komma till himmelen måste det naturligtvis ske genom att hon med sina goda gärningar och ett rättskaffens leverne gör sig förtjänt därav. Så, alltså på Lagens väg, tänker människan av naturen. Och den vägen håller denne vår teolog för den sanna och rätta vägen. Detta är djupt tragiskt, för det är ju ett lika gruvligt som vanligt misstag. Låt oss slå fast och alltid hålla levande i minnet: Du kan aldrig, ens med dina allra bästa och frommaste gärningar, göra dig värdig för himmelen. Axel B. Svensson sjunger: ”Min fromhet var en tagg i Kristi törnekrona, Ty jag har sjunkit så, att Frälsaren med blod Min bästa offergård behövde dyrt försona Att göra den för Gud tacknämelig och god. Det bästa, som hos mig i bästa stunden fanns, Var intet annat värt är törnets vassa krans.” Detta vill Jesus lära denne laglärde, denne teolog: den som strävar och försöker på Lagens väg, han gåt förlorad. Endast genom tron på Kristus vinnes saligheten. Hela vår predikotext avhandlar alltså detta: Hur kommer man till himmelen? Hur ska jag få evigt liv till arvedel? Hur blir syn-

dare saliga? Utifrån vad vi hittills sagt kan vårt svar inte bli annat än: Genom tron, och endast genom tron. Att saligheten tas emot genom tron är ju uppenbart av vad Jesus säger i v. 23 och 24: ”- -” Lärjungarna ser honom och hör honom, inte som fariseerna och deras gelikar som bara ser och hör Jesus med sina köttsliga ögon och öron, utan lärjungarna ser och hör honom med trons ögon och öron. Den som ser och hör Herren Jesus Kristus så, i honom ser och hör Guds Son och sin – och hela världens – Frälsare, han är salig. Av nåd allena, genom tron allena!

Den här laglärde mannen som ville snärja Jesus, han sätter troheten mot Herrens lag och bud högt, ja främst av allt. Honom vill nu alltså Jesus föra till en sann förståelse av Lagen och till insikt om att det är fullkomligt omöjligt att bli salig genom Lagen. Som Paulus säger: *”Ty ingen människa förklaras rättfärdig inför honom genom laggärningar. Genom lagen ges insikt om synd.”* Herren Kristus låter honom då själv sammanfatta Lagen, vilket han gör helt riktigt. *”Du svarade rätt. Gör det, så får du leva.”* Det låter som en kalldusch: Gör detta! Dvs. just detta som Lagen kräver saknas hos dig. Det räcker inte att du vet och kan detta, du måste göra det också. Se, hela Lagen som du har förlitat dig på, den fördömer dig helt och hållet. Lagens krav har aldrig till någon enda del blivit uppfyllt av dig. Inse nu och erkänn ditt totala tillkortakommande inför Gud och hans heliga Lag. Då ska du istället börja se dig om efter en annan väg till det eviga livet. Och om den vägen behöver ingen vara i ovisshet – inte denne man, och inte heller du och jag. Jesus säger: *”Jag är vägen, sannin-*

gen och livet.” Han är den enda sanna vägen till livet. (Jfr Apg. 4:12) Han försäkrar: *”Den som tror på mig har evigt liv.”* Genom tron allena!

Själva liknelsen, som ju upptar halva predikotexten, visar också just detta. Om vi skulle uppfatta den och utlägga den som en berättelse om hur vi ska älska vår nästa, så vore det väl inte totalt fel, men då bleve den förvandlad till ren lagiskhet, och lagiskheten är just det som Herren Jesus vill avvisa med denna liknelse. Vi uppfattar den således som en liknelse, och i en liknelse ska vi hämta en eller flera poänger. Låt vara att vi ska vara försiktiga med allegoriska utläggningar, men här har man ändå av gammalt sett den symboliska innebörden i de olika delarna. Mannen, människan, på väg på sin naturliga livsvandring, inte mot det himmelska Jerusalem utan ner mot förbannelsens Jeriko, slagen, hjälplös, oförmögen att avhjälpa och ta sig ur sin situation. Jfr. 803: ”... Synden har bragt oss alla I en sådan nöd, Att vi ju måste falla I en evig död. ...” Hur länge och hur mycket och hur bibeltroget vi än predikar Lagen för denne slagne och halvdöde man, så får han ändå inget nytt liv därigenom, det påminner honom bara om hans elände men hjälper honom inte. Prästen och leviten är i sina ämbeten representanter för Mose och Lagen, men de har ingen hjälp att erbjuda, de kan bara gå förbi. Lagen kan inte bota arvsyndens fördärv. Där kom nu även en samarit vägen fram. Samariterna, halvhedningarna, föraktade, hatade och utstötta! Det fanns emellertid **en** som var *”föraktad och övergiven av människor, en smärtornas man och förtrogen med lidande, lik en som man skyler ansik-*

tet för, så föraktad att vi räknade honom för intet.” Ja, han anklagades också en gång, som ett skällsord, för att vara samarit. Vem har hjälp och räddning åt den slagne mannen, människan, om inte just han? Att samariten är Herren Jesus Kristus själv, torde nog ingen bibelläsare vara i tvivelsmål om. Han gjuter vin och olja i hans sår. Något som svider och är plågsamt men nödvändigt, så är det med Lagens predikan, den kan svida i köttet, men den är Guds ord och måste predikas för oss. Men där var även något som ljuvligt lenar och helar, denna himmelska olja kallas Evangelium om nåd och syndernas förlåtelse. Den slagne ligger där och är bara en passiv mottagare. Det är samariten som gör allt som behöver göras, från början till slut. Han låter mannen, människan, inte vara kvar där i en farlig värld där rövare lurar. Det finns ett hårbärge, en tillflyktsort för slagna och sargade själar: Guds och Kristi kyrka och församling. Där ges omvårdnad, och kostnaden är redan betald, lösepenning är erlagd, en gång för alla. Två denarer lämnar han åt värdshusvärden till daglig vård av den slagne. I Kristi kyrka finns två kanaler genom vilka liv och salighet förmedlas till av synden slagna och plågade själar: Ordet och Sakramenten. Dessa har han själv överlämnat åt sin kyrka, för att hon genom sina tjänare ska ta vård om oss och förse oss med dessa läkedomens nådemedel, till dess han kommer tillbaka. Saliga den dagen de som har levat av och helats av den omvårdnaden och saliga de tjänare som troget har skött om de slagna med vin och olja, med lag och evangelium. Amen.

Åke Malander

Kyrkans år

Vid ett nytt kyrkoår kan vi fråga oss: Vad är egentligen ett kyrkoår och vad är det för nytta med ett sådant?

Först av allt måste vi här slå fast att hela vår ordning med söndagar och helger är en fri sak. Det gamla förbundet hade sina ordningar med högtider och nymånader och sabbat, och där var allt reglerat och föreskrivet av Herren. Men nu lever vi i det nya förbundet, och här är allt sådant fritt. Nya testamentet har inga föreskrifter om dagar och tider, men likväl har Kristi kyrka och församling funnit det gott och nyttigt och uppbyggligt att i kristlig frihet iaktta vissa bestämda ordningar. Steg för steg, under mer än tusen år, har så vårt kyrkoår växt fram. Äldre än det kyrkliga året är dock den kyrkliga veckan. De kristna övertog den judiska sjudagarsveckan, som i sin tur går tillbaka på skapelseveckan, men den sjunde dagens särställning, sabbaten, var nu i och med Kristus upphävd och avskaffad. Nu var alla dagar lika, som Paulus visar i Rom. 14. För de kristna var och är påskdagen, och därmed den första veckodagen alla veckor, den stora segerdagen: Kristus har stått upp ur sin grav, försoningen är fullbordad och godkänd, syndaskulden är utplånad. Därför är söndagen den kristna kyrkans stora glädjedag. Söndagen inleder den kyrkliga veckan och sätter sin färg och prägel på de följande vardagarna. Den långa raden av söndagar är stommen i kyrkoåret. Varje söndag har av

ålder sina texter och sitt speciella tema, så att vi under årets lopp tar upp alla de olika sidorna av den kristna tron, så att vi efter apostelns föredöme får förkunna allt Guds rådslut. På så vis vet också både prästen och församlingen vad som gäller, vilka texter som ska läsas och vad det ska predikas över.

“Jesu födsel -Louvre Paris
-Foto: G.A.Hjorthaug

Utöver raden av söndagar höjer sig kyrkans stora högtider, jul, påsk och pingst samt ett antal mindre högtider där vissa av dem ersätter den ordinarie söndagens budskap. Efter som julen och påskan har både en förberedelsetid och en efterfirningstid, så kan vi lite grovt indela kyrkoåret i tre stora delar: julkretsen, påskkretsen och trefaldighetstiden. Julkretsen omfattar tiden från 1:a söndagen i Advent till 6:e söndagen efter Epifania (eller som vi brukar säga i Sverige: Trettonde dag Jul), och dit hör även Jungfru Marie Kyrkogångsdag eller Kyndelsmässo-

dagen och Jungfru Marie Bebådelsedag, 40 dagar efter respektive nio månader före jul. I världen och särskilt inom affärsvärlden har det blivit sed att ta ut julen i förskott, men för kyrkan, oss kristna, är adventet en stilla tid för att i självrannsakan förbereda sig för den stora högtiden. Därför har adventet botens violetta färg, egentligen även på 1 i Advent. I S:t Matteus församling i Uppsala sjunger vi i mässan vanligtvis Laudamus (Vi prisar dig, vi tillbedja dig...) men under advent den enklare Allena Gud, inte heller sjunger vi 1:a seriens festmelodier redan nu, dessa börjar användas från och med Juldagen. Strängt taget hör julafton fortfarande till adventet och julen går in vid helgmålsringningen. Afton betyder i det här språkbruket dagen före en kyrklig helgdag. Nyårsdagen är Juldagens oktavdag och dess kristna ämne är inte ett årsskifte utan Kristi omskärelse, då Kristus gick in under lagen i vårt ställe. Epifania betyder uppenbarelse, och den festen och söndagarna därefter uppenbarar Kristi gudomliga härlighet. Epifania är äldre än julen och verkar vara dess ursprung. Många österländska kyrkor firar än idag Kristi födelse den 6 januari. Antalet söndagar efter Epifania varierar beroende på när påskan infaller; det kan bli högst sex, men det sker mycket sällan, under hela 1900-talet bara sex gånger.

Påskkretsen sträcker sig från söndagen Septuagesima till Annandag Pingst. Men till den får vi återkomma i ett annat nummer.

Åke Malander